

İLKÖĞRETİM MATEMATİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEĞE KARŞI ALGI VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

A STUDY OF MATHEMATICS PRESERVICE TEACHERS' PERCEPTION OF TEACHING PROFESSION AND HOPELESSNESS LEVELS

Bahar DİNÇER

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

bahardincer87@hotmail.com

Doç. Dr. Süha YILMAZ

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi

suha.yilmaz@deu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Dokuz Eylül Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve bu değerlendirmelerin bağlı olduğu faktörleri incelemektir. Araştırma, 2012-2013 öğretim yılında Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü'nde dördüncü sınıfa devam eden 178 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma kapsamında "Beck Umutsuzluk Ölçeği" ve "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği" kullanılmıştır, araştırmanın yöntemi ilişkisel (bağılantısal) yöntemidir. Araştırmanın bulgularını çözümlemek için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Cronbach alfa katsayısı, Pearson korelasyon katsayısı, Sperman korelasyon katsayısı, Man-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi frekans ve ortalama verileri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri gelir düzeyi, ikamet yeri, anne-baba eğitim düzeyleri değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermezken; mesleği seçme nedeni değişkenleri ile aralarında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile sadece umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleğine yönelik algı, umutsuzluk düzeyi, algı.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine relations between perception of teaching profession and hopelessness levels of Dokuz Eylül University, Buca Education Faculty, Primary Education Mathematics Teaching Department, fourth grade students in respect to teaching occupation as well as the factors related to those assessment. Research was implemented on 178 students. "Beck Hopelessness Scale" and "Scale for Perception of Teaching Profession Scale" shall be used in this study and the research method is relational research. T-test, One-Way Analysis of Variance, Cronbach Alpha Coefficient, Pearson Correlation Coefficient, Sperman Correlation Coefficient, Man-Whitney U Test, Kruskal Wallis Test frequency and medium data are used in order to analyze research findings. According to research results, it is found out that there is a negative, meaningful relation between perception of teaching profession and hopelessness level. Perception of teaching profession and hopelessness levels do not indicate any difference in terms of income level, district of residence, parent education levels variants; whereas there is a meaningful relation between perception of teaching profession and hopelessness levels and choice of occupation and there is a meaningful relation between only hopelessness levels towards sex.

Keywords: Perception of Teaching Profession, Hopelessness Level, Perception.

GİRİŞ

Hızlı gelişim ve değişimlerin yaşandığı çağımızda, tüm dünyanın ortak ve mühim amacı; bu değişim süreçlerine uyum sağlayabilecek nitelikte bireyler yetiştirmektir (Kuran, 2002: 253). Çağımız gelişmelerine ayak uydurabilecek donanımda bireylerin yetişmesi konusunda en önemli görevlerden biri öğretmenlere düşmektedir. Bu doğrultuda yapılan farklı araştırmalar; öğretmen davranışlarının öğrenciler üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu; değişik kişilik özelliklerine sahip öğretmenlerin, öğrencilerini de değişik biçimlerde etkilediklerini ortaya çıkarmıştır (Küçükahmet 1976; Varış 1988). Öğretmenlik mesleği ile iç içe geçmiş, bu mesleği icra etmekten gurur duyan, mesleki etiğe sahip öğretmenler, mesleğin gerektirdiği temel nitelikleri de üzerinde taşıyan öğretmenlerdir. Meslekle ilgili

olumlu algılar, bu vasıfların varlığını belirtirken, tam tersi olan olumsuz algılar da bu niteliklerden yoksunluğu ortaya koyabilir (Şişman & Acat, 2003; Saracaloğlu, Bozkurt, Serin, & Serin, 2004). Bütün bu açıklamalar dahilinde öğretmen adaylarının mesleki algılarının ve umutsuzluk düzeylerinin bilinmesi ve gerektiği ölçüde iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu iyileştirme ise ancak mevcut sebeplerin bilinerek olumlu yönde düzenlemelerin yapılması ile gerçekleştirilebilir.

Mesleğe Yönelik Algı

Algılama, bireyin geçmiş yaşantısından ve uyarıcının (bilginin) var olduğu ortamdan etkilenmektedir. Algılamayı etkileyen diğer bir faktör ise, uyarıcının nasıl sunulduğudur (Öztürk & Kısaç, 2006: 290-291). Eğitim alanında öğretmenlerin öz algılamalarıyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; öğretmen öz algılamalarının istenen düzeyde olmasının, onların akademik başarı, performans, öğretim sürecinde karşılaştığı sorunlara karşı dayanma gücü verdiğini ve öğretim metotları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Öğretmenlerin öz algılaması, öğrenme-öğretme süreçlerinde, öğrencilerinin kapasitelerini etkileyebileceklerine dair inançlardır ve başka hiçbir öğretmen özelliği öğrenci başarısı ile bu kadar tutarlı bir ilişki sergilememektedir (Bıkmaz, 2004: 1).

Umutsuzluk Düzeyi

Umutsuzluk kavramı, olumsuz duygu halini, olumsuz sonuçları ve çaresizlik beklentilerini ifade eder (Derebaşı, 1996: 3-5). Ülkemizde öğretmenlerin ekonomik ve sosyal statü gibi boyutlarda yaşadığı sorunların, bu mesleği icra eden bireylerin geleceğe dair bakış açısını ve meslekle ilgili duygularını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Ceyhan, 2004: 98).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Mesleğe yönelik algılar, mesleki yeterlilik algılarını ve meslekteki başarıları etkileyen bir husustur. Nitekim bazı araştırma sonuçları da bunu doğrulamaktadır (Aşkar & Erden, 1987; Terzi & Tezci 2007: s.595’ deki alıntı). Bu çalışmanın amacı da açıklamalara paralel olarak, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi ve bunların bağlı olduğu faktörleri incelemektir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkilerin araştırılmasının, öğretmen adaylarında istendik davranışlar geliştirmek ve bunun olumlu yansımalarını öğrencilerde görmek açısından oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeylerinin bağlı olduğu faktörlerin incelenmesi, mesleki değerlendirmenin daha kapsamlı yapılması bakımından önem taşımaktadır.

Araştırmanın problem cümlesi; “Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü”nde okuyan son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleği ile ilgili mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki nedir ve bu değerlendirmenin bağlı olduğu faktörler nelerdir?”olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin algıları ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Öğretmen adaylarının ekonomik düzeyi ile öğretmenliğe ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının ikamet yeri ile öğretmenliğe ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Öğretmen adaylarının mesleği seçme nedenleri ile öğretmenliğe ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyleri ile öğretmenliğe ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

7. Öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyleri ile öğretmenliğe ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki ve bunların bağlı olduğu faktörleri incelemek üzere kullanılan nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde ilişkisel (bağılantısal) bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmamanın çalışma grubunun 2012-2013 öğretim yılında İzmir ili Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Anabilim Dalı, İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada 184 kişiye ulaşılmış, 6 öğrencinin verileri değerlendirme dışı bırakılarak 178 öğrencinin verileri incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada “Beck Umutsuzluk Ölçeği” , “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği

Şişman ve Acat(2003) tarafından hazırlanan geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayı 0.83 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenliğin sosyal statüsüne ilişkin 8, etik yönüne ilişkin 8, alan bilgisine yönelik 8, mesleki formasyona ilişkin 7 ve öğretmen adaylarının yeterliliğine ilişkin 6 soru bulunmaktadır. Ölçekte her bir sorunun karşısına ‘bütünüyle katılıyorum - hiç katılmıyorum’ ifadeleri arasında yer alan değerlendirmelerin bulunduğu beşli likert tipi bir ölçek verilmiştir (Şişman & Acat, 2003). Ölçekteki minimum puan 38, maksimum puan 190’ dır. Algı ölçeğinin giriş kısmındaki öğrenci bilgileri kısmında düzenlemeler ve güncellemeler yapılmıştır, algı ifadeleri ise değiştirilmemiştir.

Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck Umutsuzluk Ölçeği ile bireyin geleceğe yönelik karamsarlık derecesini belirlemek amaçlanmaktadır. Sorulara evet-hayır şeklinde cevap verilmekte ve ölçek sonuçları negatif beklentileri yansıtmaktadır. Minimum puan 0, maksimum puan 20’ dir. Alınan puanlar yüksek olduğunda bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğu varsayılır (Korap, 2000, s.39). Ülkemizde ölçek üzerindeki ilk çalışma Seber tarafından 1991 yılında yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliği için saptanan Cronbach Alpha katsayısının 0,86, Pearson momentler çarpımı korelasyonu ile hesaplanan güvenirlik katsayısı 0.737 olarak ileri derecede anlamlı ($p < 0.001$) bulunmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerin “Beck Umutsuzluk Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği” ne verdikleri cevaplamalar doğrultusunda gerekli puanlamalar yapılmış ve bir veri tabanı oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarından elde edilen veriler, paket program SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) yardımı ile çözümlenmiştir.

Araştırmada toplanan veriler, araştırma amaçları doğrultusunda betimsel ve ilişkisel istatistikî işlemlere tabi tutulmuştur. Araştırmanın bulgularını çözümlemek için normal dağılıma uygun verilerde t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ,Cronbach alfa katsayısı, Pearson korelasyon katsayısı; normal dağılım göstermeyen verilerde Sperman korelasyon katsayısı,Man-Whitney U testi , Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklerden Beck Umutsuzluk Ölçeği sonuçları normal dağılım göstermemektedir.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın birinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin algıları ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 1. Mesleğe yönelik Algı Ölçeğinden Alınan Puanlarla Beck Umutsuzluk Ölçeği’nden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Spearman’ın Sıralama Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

	Mesleğe Yönelik Algı	Umutsuzluk Düzeyi
Mesleğe Yönelik Algı Spearman Korelasyon Katsayısı	1	-0,288
P		0,000
N	178	178
Umutsuzluk Düzeyi Spearman Korelasyon Katsayısı	-0,288	1
P	0,000	
N	178	178

İlköğretim matematik öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri puanları arasında orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r=-0,288$; $P<0,05$]. Buna göre öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu algısı olan öğrencilerin, umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın ikinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin algı ve umutsuzluk düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 2. Öğrencilerin cinsiyete göre algı ölçeğinden aldıkları puanların t testine göre ortalamaları ve standart sapmaları

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	p
Erkek	120	133,2500	15,22561	0,297
Kadın	58	133,2500	17,85534	

Araştırmaya katılan 120 erkek öğrencinin ,“Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X=133,25$); araştırmaya katılan 58 kadın öğrencinin puan ortalamasından ($X=130,5517$) yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,297); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Beck Umutsuzluk Ölçeğinden Aldıkları Puanların Mann-Whitney U Testi Göre Değerleri

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	120	84,00	10080,50	2820,5	0,040
Kadın	58	100,87	5850,50		

Araştırmaya katılan 120 erkek öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması; araştırmaya katılan 58 kadın öğrencinin puan ortalamasından daha az çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,040); 0,05 değerinden küçük olması umutsuzluk düzeyi ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın üçüncü alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin ekonomik düzeyi ile mesleki algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 4. Öğrencilerin ekonomik düzeylerine göre mesleğe yönelik algı ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Gelir Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
1000 TL altında	24	136,8750	10,33909
1000 TL – 2500 TL	98	131,1327	16,73298
2500 TL – 4000 TL	38	134,0263	15,65936
4000 TL – 5000 TL	10	127,7000	23,43336
5000 TL üzeri	8	132,0000	14,39246
Toplam	170	132,3708	16,12864

Tablo 5. Öğrencilerin mesleğe yönelik algı ölçeği ve ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans (anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	960,554	4	240,138	0,921	0,453
Gruplar içi	45082,974	173	260,595		
Toplam	46043,528	177			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan, gelir düzeyi 1000 TL’nin altında olan 24 öğrencinin, “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 136,8750$); araştırmaya katılan gelir düzeyi 5000 TL’nin üzerinde olan 8 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 132,00$) daha fazla çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,302); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin ekonomik düzeylerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Gelir Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
1000 TL altında	24	4,7500	3,99184
1000 TL – 2500 TL	98	4,8776	3,99553
2500 TL – 4000 TL	38	4,2895	4,55541
4000 TL – 5000 TL	10	6,9000	5,83952
5000 TL üzeri	8	7,0000	4,98569
Toplam	170	4,9438	4,28731

Tablo 7. Öğrencilerin Beck umutsuzluk ölçeği ve ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal-Wallis H analizi sonuçları

Gelir Düzeyi	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
1000 TL altında	24	88,79			
1000 TL – 2500 TL	98	90,58	4	4,381	0,357
2500 TL – 4000 TL	38	78,33			
4000 TL – 5000 TL	10	104,10			
5000 TL üzeri	8	113,25			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan, gelir düzeyi 1000 TL’nin altında olan 24 öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 4,7500$); araştırmaya katılan gelir düzeyi 5000 TL’nin üzerinde olan 8 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 7,0000$) daha az çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,357); 0,05 değerinden büyük olması umutsuzluk ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın dördüncü alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin ikamet yeri ile mesleki algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 8. Öğrencilerin İkamet Yelerine Göre Mesleğe Yönelik Algı Ölçeği Ortalamaları ve Standart Sapmaları

İkamet Yeri	N	Ortalama	Standart Sapma
İl Merkezi	70	130,3857	16,94346
İlçe Merkezi	88	134,5000	16,01795
Köy	20	129,9500	12,81642
Toplam	178	132,3708	16,12864

Tablo 9. Öğrencilerin mesleğe yönelik algı düzeyi ve ikamet yerleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans(anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P
Gruplar arası	791,992	2	395,996	1,531	0,219
Gruplar içi	45251,536	175	258,580		
Toplam	46043,528	177			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan , il merkezinde ikamet eden 70 öğrencinin , “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 130,3857$); araştırmaya katılan köyde ikamet eden 20 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 129,9500$) daha yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,213); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve ikamet yeri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin ikamet yelerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

İkamet Yeri	N	Ortalama	Standart Sapma
İl Merkezi	70	4,5857	4,60149
İlçe Merkezi	88	4,8977	3,99148
Köy	20	6,4000	4,32131
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 11. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve ikamet yerleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal-Wallis H analizi sonuçları

Gelir Düzeyi	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
İl Merkezi	70	82,44			
İlçe Merkezi	88	90,54	2	4,445	0,108
Köy	20	109,63			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan , il merkezinde ikamet eden 70 öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($X = 4,5857$); araştırmaya katılan köyde ikamet eden 20 öğrencinin puan ortalamasından ($X = 6,4000$) daha düşük çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,108); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik umutsuzluk düzeyi ve ikamet yeri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın beşinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin mesleği seçme nedenleri ile mesleki algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 12. Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine göre mesleğe yönelik algı ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Mesleği Seçme Nedenleri	N	Ortalama	Standart Sapma
Kendi İsteğim	107	136,4206	14,24849
Ailemin İsteği	24	126,8333	15,95283
Puanıma Göre Mecburen Seçtim	47	125,9787	17,60619
Toplam	178	132,3708	16,12864

Tablo 13. Öğrencilerin mesleğe yönelik algı düzeyi ve mesleği seçme nedenleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans (anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	4411,141	2	2205,571	9,271	0,000
Gruplar içi	41632,387	175	237,899		
Toplam	46043,528	2			

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan ve mesleği kendi isteği ile seçen 107 öğrencinin , “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algı Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($\bar{X}=136,4206$); mesleği puanına göre mecburen seçen 47 öğrencinin puan ortalamasından ($\bar{X}=125,9787$) daha yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,000); 0,05 değerinden küçük olması öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve mesleği seçme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre öğretmenlik mesleğine yönelik algı düzeyi yüksek olan kişilerin mesleği öncelikle kendi veya ailelerinin isteği ile, algı düzeyi düşük olan kişilerin ise mesleği puanlarına göre mecburen seçtikleri söylenebilir.

Tablo 14. Öğrencilerin mesleği seçme nedenlerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Mesleği Seçme Nedenleri	N	Ortalama	Standart Sapma
Kendi İsteğim	107	4,2150	3,88764
Ailemin İsteği	24	5,6667	3,91948
Puanıma Göre Mecburen Seçtim	47	6,2340	5,00092
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 15. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve mesleği seçme nedenleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal-Wallis-h analizi sonuçları

Mesleği Seçme Nedenleri	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
Kendi İsteğim	107	80,94			
Ailemin İsteği	24	101,94	2	7,484	0,024
Puanıma Göre Mecburen Seçtim	47	102,64			
Toplam	178				

Tablolar incelendiğinde araştırmaya katılan ve mesleği kendi isteği ile seçen 107 öğrencinin , “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($\bar{X}=4,2150$); mesleği puanına göre mecburen seçen 47 öğrencinin puan ortalamasından ($\bar{X}=6,2340$) daha düşük çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,024); 0,05 değerinden küçük olması umutsuzluk ve mesleği seçme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre umutsuzluk düzeyi düşük olan kişilerin mesleği kendi istekleri ile, umutsuzluk düzeyi yüksek olan kişilerin ise mesleği puanlarına göre mecburen seçtikleri söylenebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın altıncı alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri ile mesleki algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 16. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre mesleğe yönelik algı ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	86	133,2791	15,75672
Ortaokul	20	126,8500	17,15955
Lise	44	132,2727	15,00909
Üniversite	28	133,6786	18,18639
Toplam	178	132,3708	16,12864

Tablo 17. Öğrencilerin mesleğe yönelik algı düzeyi ve anne eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans(anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	728,841	3	242,947	0,933	0,426
Gruplar içi	45314,687	174	260,429		
Toplam	46043,528	177			

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik algı puanları arasında “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,426); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 18. Öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	86	4,1744	3,53867
Ortaokul	20	6,5000	5,30640
Lise	44	4,9318	4,04853
Üniversite	28	6,2143	5,45933
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 19. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve anne eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	SD	χ^2	p
İlkokul	86	82,83			
Ortaokul	20	86	3	3,654	0,301
Lise	44	91,06			
Üniversite	28	97,71			
Toplam	178				

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile umutsuzluk ölçeği puanları arasında, “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,301); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu araştırmanın yedinci alt problemi olarak , “İlköğretim Matematik Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile mesleki algı ve umutsuzluk düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt arandı.

Tablo 20. Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre mesleğe yönelik algı ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	40	135,8250	15,06207
Ortaokul	20	132,5000	18,26558
Lise	57	129,8070	15,64271
Yüksek Okul	13	128,2308	17,03992
Üniversite	48	133,6042	16,32221
Toplam	178	132,3708	16,12864

Tablo 21. Öğrencilerin mesleğe yönelik algı düzeyi ve baba eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren tek yönlü varyans(anova) analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1148,089	4	287,022	1,106	0,355
Gruplar içi	44895,439	173	259,511		
Toplam	46043,528	177			

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik algı puanları arasında “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,355); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 22. Öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre Beck umutsuzluk ölçeği ortalamaları ve standart sapmaları

Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma
İlkokul	40	4,6250	3,60688
Ortaokul	20	4,3000	4,34196
Lise	57	5,0175	4,40167
Yüksek Okul	13	5,4615	4,01280
Üniversite	48	5,2500	4,81354
Toplam	178	4,9438	4,28731

Tablo 23. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyi ve baba eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi gösteren Kruskal Wallis-H analizi sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
İlkokul	40	88,98			
Ortaokul	20	80,10	4	1,020	0,907
Lise	57	90,46			
Yüksek Okul	13	97,31			
Üniversite	48	90,60			
Toplam	178	88,98			

Tablolara göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile umutsuzluk ölçeği puanları arasında, “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,907); 0,05 değerinden büyük olması nedeni ile anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İlköğretim matematik öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri puanları arasında orta düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. [$r=-0,288$; $P<0,05$]. Buna göre öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu algısı olan öğrencilerin, umutsuzluk düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Kişilerin mesleki algılarının olumlu olması, gelecek beklentilerini de olumlu etkilemekte dolayısıyla da umutsuzluk düzeyleri düşmektedir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin, “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algı Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($\bar{X}=133,25$); araştırmaya katılan kadın öğrencilerin puan ortalamasından ($\bar{X}=130,5517$) yüksek çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,297); 0,05 değerinden büyük olması öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Gürbüzürk ve Genç (2004) “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri” isimli araştırmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri arasında fark olmadığını saptamıştır. Bu durum araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin, “Beck Umutsuzluk Ölçeği”nden aldığı puan ortalaması ($\bar{X}=4,6167$); kadın öğrencilerin ortalamasından ($\bar{X}=5,6207$) daha düşük çıkmıştır. “p” değeri anlamlılık düzeyinin (0,040); 0,05 değerinden küçük olması umutsuzluk düzeyi ve cinsiyet arasında

anlamli bir iliski oldugunu gostermektedir. Sahin'in (2009) "Özel Sektör İşbirlikli Bir Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi" adlı tezinde Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelemesinde, gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Benzer bir çalışma olarak Özmen ve diğerleri (2008) ise, lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenleri incelemişlerdir. Çıkan sonuçlara göre, erkek lise öğrencilerinin umutsuzluk puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri ile ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sahin'in çalışmasında (2009); öğrencilerin Beck Umutsuzluk Ölçeği puanlarının, aile gelir durumu değişkenine göre incelemesinde, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Araştırma bulguları bu sonucu desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri ile ikamet yerleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Rojewski ve arkadaşları (1995) "Kırsal Gençliğin Mesleki Olgunluğu Üzerine Cins ve Akademik Davranış Etkileri" konulu araştırmalarında kırsal kesim gençlerinin mesleki olgunluk düzeylerinin, şehir kesimi gençlerinden daha düşük olduğunu saptamışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri ile mesleği seçme nedenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre mesleği kendi isteği ile tercih eden adayların mesleğe yönelik algı düzeyinin olumlu; umutsuzluk düzeyinin düşük olduğu düşünülebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleğe yönelik algı ve umutsuzluk düzeyleri ile anne-babalarının eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Araştırma ile ilgili olarak daha çeşitli ve detaylı bilgi edinmek için, farklı ölçekler kullanılarak, daha geniş araştırma evrenlerinde betimsel ve deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aşkar, P., & Erden, M. (1987). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. Sayı:121. Sayfa: 8-11. (1987)
- Bıkmaz, H. F. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlilik İnancı Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Dergisi*. Kış dönemi, Sayı:161
- Bozkurt, N., Serin, O., & Emran, B. (2004). İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinin problem çözme becerileri, iletişim becerileri ve denetim odağı düzeylerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 2.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* . Sayı:1 (2004)
- Çelikel, F. Ç., & Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*. Sayı 4. (2008)
- Derebası, I. (1996). *Beck Umutsuzluk Ölçeği' nin Ege Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdem, A. R., & Anılan, H. (2000). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:7. (2000)
- Gürbüztürk, O., & Genç, S. Z. (2004) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.
- Korap, S. (2000). Hemodiyaliz Hastalarında Depresyona Bilişsel Yaklaşım. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE
- Kuran, K. (2002). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A yayınları
- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerin Tutumları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları
- Özmen, D., Dündar, P. E., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O., & Özmen, E. (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. Sayı: 1. (2008)
- Öztürk, B., & Kısacık İ. (2005). *Bilgiyi işleme modeli. Eğitim Psikolojisi*. B. Yeşilyaprak (Ed.), Ankara: Pegem A.
- Rojewski, J. W., Wicklein, R. C., & Schell, J. W. (1995). Effects of gender and academic-risk behavior on the career maturity of rural youth. *Journal of research in rural education*, 11(2), 1-3.
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N., Serin, O., & Serin, U. (2004). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çağdaş Eğitim*, 29(311), 16-27.
- Serin, N. B., Ozbas, L. F., & Serin, O. (2012). Analysis of How Counselors Cope with Negative Thoughts and Stress. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-Hacettepe University Journal of Education*, 146-153.

- Şahin, B. (2009). *Özel Sektör İşbirlikli Bir Mesleki Ve Teknik Eğitim Kurumu Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi . Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, H. (2003). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1).
- Şişman, M., & Acat, B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 13(1), 235-250.
- Terzi, A. R., & Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52(52), 593-614.
- Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*. 17(7), 783-805.
- Varış, F. (1998). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Alkım yayınları

EXTEND ABSTRACT

The approaches and perceptions of the teachers devoted to their professions are of a capital importance in the fulfillment of their professional duties (Erdem & Anılan, 2000). The researched oriented to the teaching profession is one of the main field of the educational studies in the recent years. Teaching, most important factor of the education system is certainly leads the professions having the influence of influencing the students and accordingly the whole society with all aspects. The selection of teacher candidates, their prevocational trainings and possession of adequate formation before their assignment and professional evaluations are main factors related to the teaching profession (Şimşek, 2005, 25). Once we review the educational researches; we see that the solicited teacher perceptions affect their academic successes, performances and teaching methods (Tschannen, Moran & Hoy, 2001). Hope is a phenomenon defining the generation of future related emotions and expectations and gibing the strength to struggle with the negative conditions that one might encounter (Çelikel & Erkorkmaz, 2008). It is seen that the issues the teachers in our country experience in certain aspects such as economic and social status negatively affect their professional sentiments (Ceyhan, 2004, 98). Researching the relation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates shall be very beneficial in terms of developing terminal behaviors at teacher candidates and observing its positive reflections upon students. Assessing the factors related to professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates is crucial for a more comprehensive professional evaluation. Our problem phrase is that, "What is the relation between the professional perception and hopelessness levels of of Dokuz Eylül University, Buca Education Faculty, Primary Education Mathematics Teaching Department, fourth grade students and what are the factors on which this assessment is based?". Sub Problems are "is there a statistically significant relation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates, is there a gender based differentiation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates, is there a statistically significant relation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their economic level, is there a statistically significant relation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their address of residence, is there a statistically significant relation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their reasons of selecting that profession, , is there a statistically significant relation between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to educational level of their mother and father?". This study is a relational (connectivity) research with a screening model among the quantitative research pattern used within the aim of assessing the relation between the professional perceptions and hopelessness level and their related factors. The study group is generated by 178 actual fourth grade license students of the Department of Primary Education Mathematics Teaching as of the academic year of 2012-2013. "Perception Scale directed to Teaching Profession" of which validity and credibility evaluations had been previously made and prepared by Şişman and Acat (2003) has been used within the scope of this study. This scale contains 8 questions

related to the social status of the teacher, 8 questions regarding to the ethical aspect of teaching, 8 questions directed to field information, 8 questions devoted to the professional formation and 6 questions aimed at the adequateness of the teacher candidates. Beck's Hopelessness Scale translated into Turkish by Seber has also been used. It is aimed to determine the future related pessimism level of individuals via Beck's Hopelessness Scale. Kolmogorov- Smirnov test has been used within the aim of analyzing the normality dispersions of the data. While analyzing the data of the study; t-test, single direction variance analysis (ANOVA), Cronbach alpha coefficient, Pearson correlation coefficient, frequency and average data have been used for the professional perception scale factor with characteristics of normal distribution. As for the Beck's Hopelessness Scale without the characteristic of a normal distribution; Spearman's Rank Correlation coefficient, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis H tests which are among the non-parametric analysis methods have been used. A moderate, negative and significant relation has been detected to exist between the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates. Accordingly, the correlation between professional perception scale and Beck's Hopelessness Scale is coherent with the expectations we had at the beginning of the study. As the professional perceptions and hopelessness levels of the teacher candidates have been evaluated with respect to their genders, addresses of residences, their reasons of selecting that profession, income level and educational of their parents and, it has been observed that there is not a statistically significant difference between them. As the professional perception and hopelessness levels of the teacher candidates had been analyzed with regard to several variances such as their economic condition, gender, address of residence and educational level of their parents, it has been observed that there is not a statistically significant difference between them. Similar studies support these outcomes. There is only significant relation a gender based differentiation to hopelessness levels of the teacher candidates . There is a statistically significant relation between the attitudes towards teaching profession and hopelessness levels of the teacher candidates with respect to their reasons of selecting that profession. In order to obtain more comprehensive and detailed information related to this study, descriptive and experimental studies could be performed within larger research populations by using differences scales